

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3333/2021. (VII. 23.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.359/2019/4. számú ítélete alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Indítványában a Szegedi Törvényszék 11.P.22.662/2016/12. számú ítélete, a Szegedi Ítéltábla Pf.III.20.320/2017/6. számú ítélete és a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.359/2019/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint a bírói döntések ellentétesek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével.
- [2] 1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló bírósági eljárásban megállapított tényállás szerint az indítványozó (a peres eljárásban: felperes) mint adós és zálogkötelezett az I-II. rendű alperesekkel mint hitelezőkkel, illetve a II. rendű alperessel mint zálogjogosulttal közjegyzői okiratba foglalt CHF alapú jelzálogjoggal biztosított kölcsönszerződést kötött lakásvásárlás céljából. Az indítványozó keresetében a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítását kérte a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 213. § (1) bekezdés *b)*, *c)* és *e)* pontja alapján. Jogkövetkezményként a szerződés hatályossá nyilvánítását és az ez alapján elvégzett elszámolás eredményeként az alperesek meghatározott összeg egyetemleges megfizetésére kötelezését kérte. Az indítványozó kérte továbbá a perbeli kölcsönszerződés egyes rendelkezései tisztességtelenségének megállapítását a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 209. §-a, illetve a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) alapján.
- [3] A Szegedi Törvényszék a 2017. március 7-én kelt 11.P.22.662/2016/12. számú ítéletével megállapította a kölcsönszerződés meghatározott rendelkezéseinek a tisztességtelenségét, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Az elsőfokú bíróság szerint a kölcsönszerződés eleget tesz a Hpt. keresetben hivatkozott rendelkezéseinek, ezért a szerződés nem érvénytelen. A kölcsönszerződés II. pontjának első mondata tartalmazza a THM éves százalékos mértékét. A THM számításánál figyelembe nem vett díjak és költségek a kölcsönszerződésben, illetve a hirdetményben található. A szerződés tehát megfelel a Hpt. 213. § (1) bekezdés *b)* és *c)* pontjában írtaknak. A felperesi hivatkozással szemben a szerződés III.1. pontja tartalmazza a kölcsön futamidejét, a III.2. pont rögzíti a törlesztő részletek számát és a türelmi időt. A szerződés ezért megfelel a Hpt. 213. § (1) bekezdés *e)* pontjában foglaltaknak is.
- [4] A Szegedi Ítéltábla a 2017. július 6-án kelt Pf.III.20.320/2017/6. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és azt – a megváltoztatásra tekintettel újra szövegezve – az elsőfokú bírósággal részben egyezően tisztességtelennek találta a szerződés I.3.d. pontja egy részét, a III. pont utolsó két bekezdését, IV.1. (helyesen IV.) pontjának a jogérvényesítési költség biztosítására vonatkozó részét, IV. (helyesen IV.1.) pontjának utolsó bekezdését és V.4. pontja egyes rendelkezéseit, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A fellebbezések indokaira tekintettel azt állapította meg: a szerződés eleget tesz a Hpt. 213. §-ában írtaknak, figyelemmel az 1/2016. PK véleményben kifejtettekre is, így a szerződés nem érvénytelen. Ítéletében részletesen megindokolta, hogy a rendelkező részben felsorolt egyes szerződéses rendelkezéseket miért találta tisztességtelennek, illetve másokat miért nem talált annak.
- [5] A peres felek felülvizsgálati kérelme folytán a Kúria a 2020. június 23-án kelt Gfv.VII.30.359/2019/4. számú ítéletével a peres felek között létrejött kölcsönszerződés III. pont utolsó két bekezdése tisztességtelenségét megállapító részében hatályon kívül helyezte, e körben az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a keresetet elutasította. Ezt meghaladóan a jogerős ítélet érdemben vizsgált rendelkezéseit hatályban fenntartotta.

- [6] A Kúria a Gfv.VII.30.737/2017/6. számú végzésével a felülvizsgálati eljárást az Európai Unió Bíróságánál C-621/17. számon folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig felfüggesztette. A Kúria szerint az Európai Unió Bírósága ebben az ügyben 2019. október 3-án meghozott ítéletében a felülvizsgálati kérelmek elbírálására irányadó, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) szabályok vonatkozásában – a magyar bírósági gyakorlattól eltérő – iránymutatást nem adott.
- [7] A Kúria a felek felülvizsgálati kérelmét a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján az érdemben felülbíráható részében vizsgálta felül és az alperesek felülvizsgálati kérelme alapján egy szerződéses rendelkezés tekintetében találta a jogerős ítéletet jogszabálysértőnek. A Kúria megállapította, hogy mind a felperes, mind az alperes felülvizsgálati kérelmében szerepeltek olyan kérelmek, amelyek érdemi vizsgálatát a Pp. szabályai nem tették lehetővé.
- [8] A felperes felülvizsgálati kérelme egyrészt a teljes szerződés érvénytelenségének megállapítására irányult, másrészt több szerződéses rendelkezés érvénytelenségének megállapítását is kérte. A Kúria hangsúlyozta, hogy a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és az egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2. tv.) 37. §-a értelmében kizárólag megállapításra irányuló keresetet nem lehet előterjeszteni, ha marasztalásra irányuló kereset is előterjeszthető.
- [9] A Kúria rögzítette, hogy felülvizsgálati kérelemnek nem volt helye egyrészt amiatt, mert a vitatott értékhatár nem érte el a hárommillió Ft-ot, másrészt a kölcsönszerződés I.3.c. pontjának, III. pontjának és IV. 1. pont utolsó előtti bekezdésének érvénytelensége tekintetében nem jelölte meg a megsértett jogszabályhelyet. A Kúria nem találta érdemi vizsgálatra alkalmasnak a szerződés V.4. pontjával kapcsolatos felülvizsgálati kérelmet sem, mivel az – a felperes állításával szemben – nem bontja meg a felek között a szerződés egyensúlyát, ezért jogszabálysértés nélkül állapították meg az eljáró bíróságok, hogy ez okból ez a rendelkezés nem tisztességtelen.
- [10] A Kúria az alperesek felülvizsgálati kérelméből a szerződés III. pont utolsó két bekezdésének tisztességtelenségét megállapító részét alaposnak találta. Megállapította, hogy az a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára nem fordítja meg. Rámutatott, hogy az a szerződéses rendelkezés, amely szerint a pénzügyi intézmény a saját nyilvántartásai alapulvételével jogosult a fogyasztói tartozások kimutatására, és a szerződő felek az e kimutatás alapján készült, közokiratba foglat ténytanúsítványt tekintik irányadónak, nem minősül joghatályos tartozáselismerő nyilatkozatnak, nem korlátozza a fogyasztó jogszabályon alapuló igényérvényesítési lehetőségét sem. Ezért a hivatkozott jogszabályi rendelkezések alapján megállapította, hogy a jogerős ítéletnek a ténytanúsítvány tisztességtelenségét megállapító rendelkezése jogszabályba ütközik.
- [11] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Szegedi Törvényszék 11.P.22.662/2016/12. számú ítélete, a Szegedi Ítéletábrla Pf.III.20.320/2017/6. számú ítélete és a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.359/2019/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozta. Az indítványozó a pertörténet rövid bemutatását követően a bírói döntések alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapította. Az indítványozó három összefüggésben hivatkozott a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmére: egyrészt az indokolási kötelezettség, másrészt az észszerű határidőn belüli elbírálás követelménye tekintetében, harmadrészt – az indítvány-kiegészítést is figyelembe véve – általánosan.
- [12] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság amennyiben a keresete érdemi elbírálását mellőzte, azt nem indokolta meg kellően. Az indítványozó kifejtette, hogy megítélése szerint az elsőfokú bíróságnak érdemben el kellett volna bírálnia az érdemben el nem bírált szerződéses rendelkezéseket is. A jogerős döntést azért kifogásolta, mert a másodfokú bíróság hivatkozott ugyan arra, hogy a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta az elsőfokú bíróság ítéletét, de azt nem indokolta meg és jogszabályi hivatkozással nem támasztotta alá, hogy miért, és mi alapján szövegezte újra a megfellebbezett ítéletet. Kifejtette, hogy álláspontja szerint a Pp. nem adott felhatalmazást az újrászövegezésre. A Kúria döntését részben azért támadta, mert álláspontja szerint, amennyiben a felülvizsgálati kérelme érdemi elbírálását mellőzte, azt nem indokolta meg kellően. A vitatott értékhatár tekintetében arra is hivatkozott, hogy a Kúria tévesen értelmezte és alkalmazta a Pp. 271. § (2) bekezdés „vitatott érték” kifejezését. Azt is állította, hogy a Kúria tévesen értelmezte a Pp. 272. § (2) bekezdését, miszerint konkrétan meg kell jelölni a megsértett jogszabályhelyeket, mivel álláspontja szerint ez a rendelkezés nem arról szól, hogy ezt egyenként kell megtenni. Az indítványozó a Kúria döntését azért is kifogásolta, mert a Pp. 340/A. § (3) bekezdésével ellentétesen, miszerint a Kúria a felülvizsgálati kérelem tárgyában a kérelem beérkezésétől számított százhusz napon belül dönt, több év elteltével hozta meg a döntését, ami sérti az ügye észszerű határidőn belül való elbírálásához való jogát.

- [13] Az indítványozó az Alkotmánybíróság hiánypótlási felhívására kiegészítette indítványát. Álláspontja szerint az érdemi elbírálás mellőzése alaptörvény-ellenes, ezzel a bíróságok megfosztották a hatékony bírói jogvédelemről, és ezzel megsértették tisztességes eljáráshoz való jogát, amely magában foglalja az észszerű időn belül való döntéshez való jogot is.
- [14] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e. A befogadás visszautasítása esetén az Alkotmánybíróság rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát [Abtv. 56. § (3) bekezdés].
- [15] Az indítvány a befogadás formai feltételeinek megfelel.
- [16] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [17] A befogadhatóság feltételeivel kapcsolatban emlékeztetni szükséges arra, hogy az Alkotmánybíróságnak részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése tartalmát érintően. Jelen ügy ehhez képest nem vet fel sem olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná, sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kétélyét.
- [18] 3.1. Az alkotmányjogi panaszban előadott indokolás hiányát az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban már alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdésként értékelte (Indokolás [21]). Mindebből az is következik, hogy jelen alkotmányjogi panaszban felvetett elvi jelentőségű alkotmányjogi kérdést az Alkotmánybíróság korábban már eldöntötte {3212/2013. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [7]}.
- [19] A panaszban felhívott érvek alapján azonban az indokolási kötelezettség megsértése nem merül fel, mivel magából az indítványból is megállapítható, hogy a bíróságok az indítványozónak az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit megvizsgálták és ennek értékeléséről számot adtak. Az indítványozó az elsőfokú bíróság ítéletét pedig önmagában nem kifogásolhatja az indokolás hiánya miatt, mivel azt a másodfokú bíróság a jogerős ítéletében a fellebbezés keretei között az indokolás tekintetében is megvizsgálta.
- [20] Egyebekben pedig az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az indokolás hossza önmagában nem alkotmányossági kérdés. Amint azt az Alkotmánybíróság a 3183/2017. (VII. 14.) AB végzés indokolásának [14] bekezdésében megállapította, hogy „az indokolás terjedelme önmagában nem fokmérője a tisztességes eljárás követelményének, így ezen formai szempont önmagában eleve nem alkalmas alapjogi sérelem okozására. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint »[a] bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása. A jogszabályok végső soron és kötelező erővel történő értelmezése egyébiránt a bíróságok feladata« {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}.” {Hasonlóan: 3312/2018. (X. 16.) AB határozat, Indokolás [30]}
- [21] 3.2. Az indítványozó ezen kívül a tisztességes eljárás jogára hivatkozva kifogásolja, hogy a peres eljárás nem felel meg az észszerű idő követelményének, sérti ügyének észszerű időn belüli elbírálásához fűződő alapjogát. A peres eljárások időszerű elbírálásával összefüggésben az Alkotmánybíróság korábbi döntésében elvi jelleggel mondta ki, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozó jogviták észszerű időn belüli elbírálása alapjog. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság számára rendelkezésére álló jogkövetkezmények alkalmazása nem nyújt lehetőséget ezen alapjog sérelmének kellő orvoslásához. Az időszerűség sérelme egyébként akkor nyitja meg az alkotmányjogi panasz lehetőségét, ha az akként hat ki az ügy érdemében hozott döntésre vagy a bíróság eljárását befejező egyéb döntésre, hogy az az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát a döntés érdemében is sérti. Jelen peres eljárás körülményeit figyelembe véve azonban – a felülvizsgálati eljárás felfüggesztésére tekintettel – az Alkotmánybíróság megítélése szerint ez az indítványozói kifogás eleve nem veti fel az alaptörvény-ellenes eljárás kétélyét és nem befolyásolta érdemben a bírói döntést.
- [22] 3.3. Hangsúlyozandó továbbá, hogy az Alkotmánybíróság a bírói jogértelmezést jellemzően akkor vonhatja érdemi alkotmányossági felülvizsgálat alá, ha az eljáró bíróság az előtte folyamatban lévő, valamely Alaptörvényben biztosított jog szempontjából releváns ügynek az alaptörvényi érintettségére tekintet nélkül járt el,

vagy az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával {3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [53]}. Mindazonáltal a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során is az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja.

- [23] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja az Alkotmánybíróság, hogy a bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; a legutóbbi gyakorlatból lásd például: 3198/2019. (VII. 16.) AB végzés, Indokolás [11]}. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíró szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}
- [24] Az Alkotmánybíróság a konkrét ügyben megállapította, hogy az indítványozó tulajdonképpen azt kifogásolja, hogy a Kúria a felülvizsgálati kérelmének egyes elemeit – álláspontja szerint téves jogszabályértelmezés miatt – érdemben nem bírálta el, így indítványa a felülvizsgálati kérelem ismételt elbírálására irányul. A fentebb idézett gyakorlat alapján viszont az Alkotmánybíróság jelen ügyben sem bocsátkozhat annak vizsgálatába, hogy a konkrét ügyben mi volt az értékhatár, illetve az indítványozó megfelelő jogszabályhelyeket jelölt-e meg vagy sem. Önmagában az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírói ítéletek érvelését tévesnek tartja, nem alkotmányossági kérdés. Az alkotmányjogi panaszban a tisztességes eljárás követelményeinek sérelmeként előadott kifogások tehát ebben a tekintetben sem vetnek fel olyan alaptörvény-ellenességi kételyt, amely érdemben befolyásolhatta a támadott bírói döntéseket.
- [25] 4. Az alkotmányjogi panasz mindezek alapján a hivatkozott Alaptörvényben biztosított joggal összefüggésben nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadási feltételeknek, ezért azt az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2021. július 6.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1783/2020.

